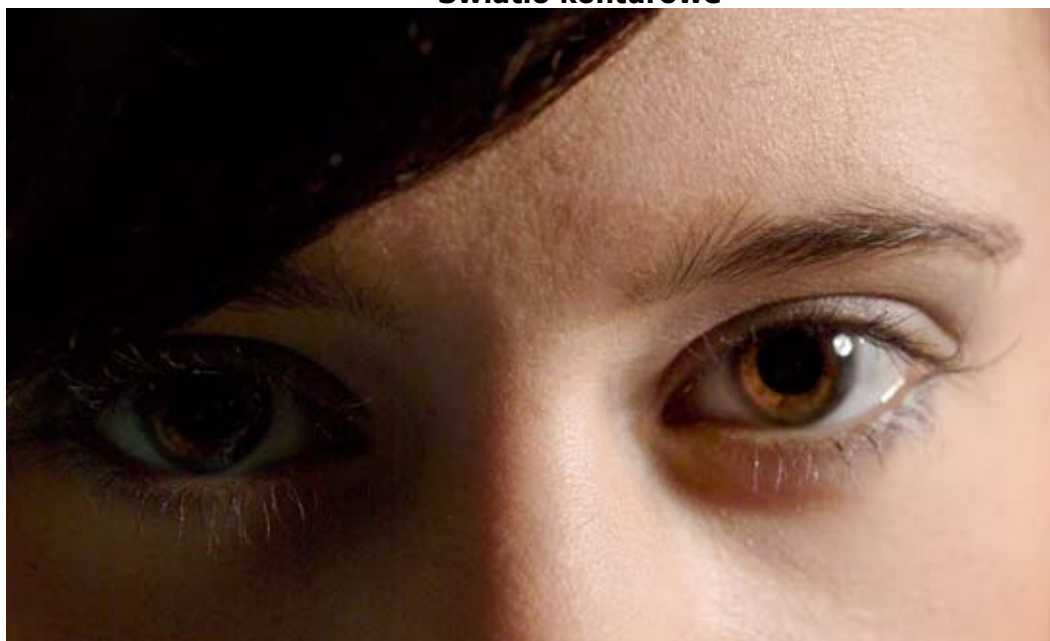

Światło konturowe

40

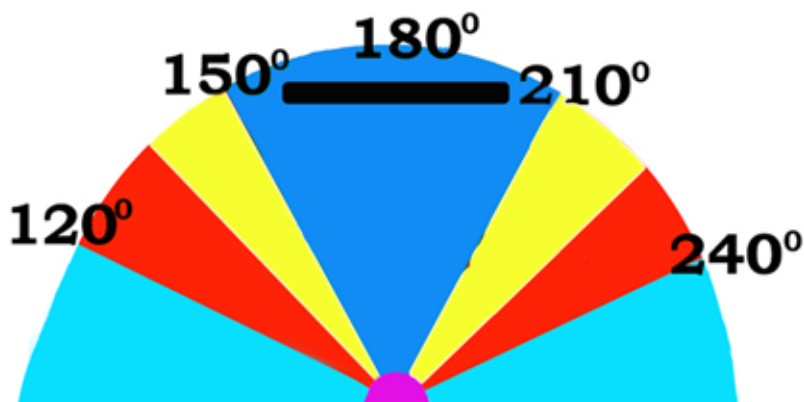
W studiu fotograficznym tylko w wyjątkowych przypadkach wykorzystujemy jedno źródło światła. W większości przypadków pracujemy zespołem lamp, w którym każda jednostka oświetleniowa pełni wcześniej wyznaczoną funkcję. Światło kluczowe pełni najważniejszą rolę w kształtowaniu stylu oświetleniowego, a wypełniające odpowiada za kontrast oświetlenia. Pozostałym oprawom przypada rola w kształtowaniu odpowiedniej atmosfery świetlnej. Światło konturowe, bo o nim będzie mowa, jest na ogół niedoceniane w praktyce fotograficznej. W wielu przypadkach, jeśli jest już stosowane, to jego rola zostaje najwyżej sprowadzona do rozjaśniania włosów fotografowanych osób.

36

Światło konturowe ma za zadanie tworzenie kompozycji przestrzennej, ponieważ jest niezbędne przy kształtowaniu perspektywy świetlnej. Jego celem jest wydobywanie konturu obiektu, który często fotografowany jest na tle o zbliżonej tonalności, w wyniku czego pewne jego partie wtapiają się w tło i jest on słabo czytelny. Podkreślenie konturu świetlistą linią wzbogaca tonalność kadru. W niskim kluczu oświetleniowym może być traktowane jako światło kluczowe. Źródłem światła konturowego są najczęściej kierunkowe oprawy, projektory z soczewką Fresnela lub odbłyśniki z plastrami miodu. W systemie Fomei projektory występują tylko jako światło ciągłe, w lampach błyskowych

możemy zastosować nasadkę projekcyjną lub odbłyśnik o średnicy 21 cm z plastrem miodu. Źródło światła kierunkowego jest ustawiane najczęściej naprzeciw kamery lub odsunięte w prawo lub w lewo o kąt 45° od osi optycznej kamery. W płaszczyźnie pionowej światło konturowe pada pod kątem 45° względem poziomu. Jako źródła światła konturowego mogą być również wykorzystywane lampy z paskowymi płaszczyznami rozpraszającymi o proporcjach boków 1:3, 1:4, lub nawet 1:6. W systemie oświetleniowym Fomei są to Stripboxy o wymiarach dyfuzora zewnętrznego 30x90 cm, 40x120 cm i 35x180 cm. Dla uzyskania bardziej kierunkowego światła wykorzystuje się je tylko z dyfuzorem wewnętrznym, co dodatkowo podnosi sprawność świetlną oprawy. Płaszczyzny rozpraszające mogą być mieć oś optyczną pochyloną pod takim samym kątem, jak oprawy kierunkowe, mogą także dzięki swoim wymiarom pracować w położeniu pionowym. Paskowe płaszczyzny rozpraszające, wykorzystywane jako światło konturowe, nie pracują w położeniu poziomym.

Sektory ustawienia świateł konturowych w przestrzeni studia (widok z góry) zaznaczono kolorem żółtym. Kolor ciemnoniebieski oznacza strefę tła, kolor jasnoniebieski boczne pozycje świateł rozjaśniających. Kolorem czerwonym oznaczono strefy niekorzystnego ustawienia świateł przy zdjęciach osób.

Światło konturowe stawia określone wymagania, co do wielkości studia. W małym studiu niemal niemożliwe jest jego stosowanie. Wynika to z pozycji, jaką zajmuje na planie zdjęciowym, i roli, jaką spełnia w budowaniu atmosfery zdjęcia. Zależnie od koncepcji zdjęcia możemy wykorzystywać jedno lub dwa światła konturowe. Znacznie lepsze rezultaty otrzymujemy, kiedy tło jest odsunięte od ściany studia przynajmniej jeden metr. Światła konturowe ustawione za tłem nie zwiększają jego luminacji, co ma niebagatelne znaczenie przy realizacji zdjęć w niskim kluczu oświetleniowym. Ustawiamy je za modelem w pozycjach między kątem 135° - 225° , licząc od osi optycznej kamery zgodnie z ruchem wskazówek zegara. Ponieważ tło zazwyczaj zajmuje sektor, którego ramiona zawarte są w kącie około 150° - 210° , to praktycznie zostaje nam niewiele miejsca na ruchy tego światła. Dla światła konturowego ustawionego z lewej strony kamery zdjęciowej pozostaje nam tylko sektor zawarty w kącie 135° - 150° z lewej strony kamery zdjęciowej, lub 210° - 225° z prawej strony. Przesuwanie światła konturowego w stronę kamery nie przynosi dobrych rezultatów. W sektorach zawartych w granicach 120° - 135° lub 225° - 240° nie ma dobrych pozycji do ustawiania świateł, przesuwanie ich jeszcze bliżej kamery powoduje, że przestają spełniać rolę światła konturowego, stając się światłem bocznym. Przy natężeniu strumieni świetlnych tych świateł na poziomie równym, lub niższym od wypełniającego, boczne pozycje świateł, mogą dać korzystne rezultaty oświetleniowe. Jeśli jednak ich poziom oświetlenia jest równy, lub wyższy od kluczowego, to prowadzi to do zakłócenia równowagi oświetleniowej. Takie oświetlenie potocznie nazywane jest brudnym światłem.

15

014

Jako światło kluczowe została wykorzystana lampa Fomei Digital z odbłyśnikiem 43 cm Soft, ustawiona w pozycji 30°/20°. Odbłyśnik ten daje światło bardziej rozproszone niż odbłyśnik o średnicy 21 cm, jednak bardziej skupione niż małe płaszczyzny rozpraszające. Przy braku światła wypełniającego cienie po stronie odświetlonej są głębokie, wielkość obszaru twarzy, okrytej cieniem, zależy od kierunku zwrotu głowy fotografowanej osoby.

a 11

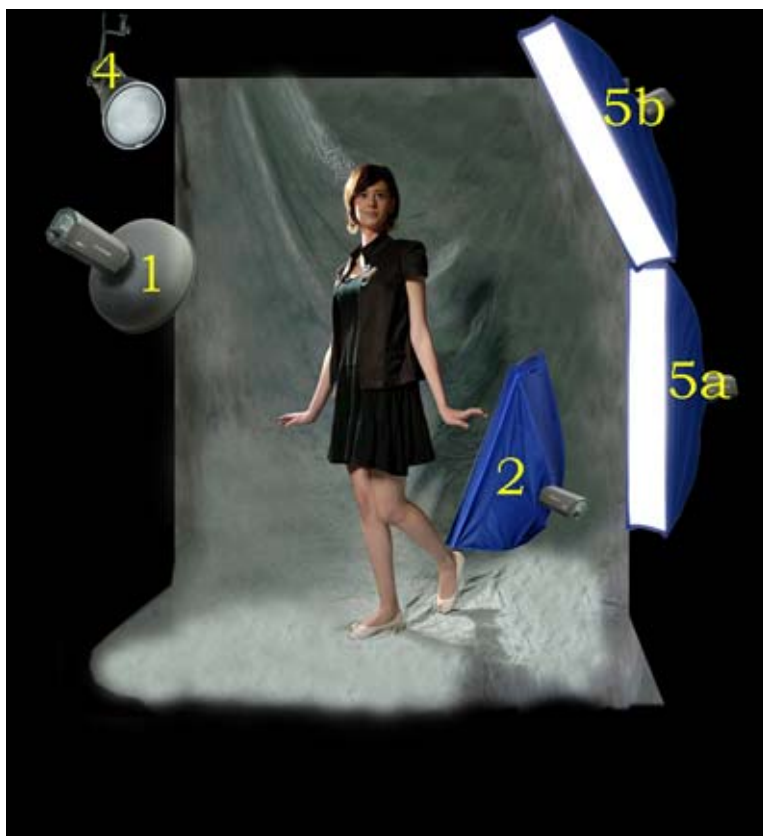

b 09

Zdjęcie „a” zostało oświetlone dwoma źródłami światła, jako światło kluczowe została wykorzystana lampa Fomei Digital z odbłyśnikiem 43 cm Soft, ustawiona w pozycji 40°/20°. Jako światło konturowe wykorzystano lampy Digitalis 600 z paskowymi płaszczyznami rozpraszającymi Stripbox 40x120 cm, umieszczonymi jedna nad drugą, w pozycji 210°. Poziom energii błysku dobrano tak, aby natężenie strumienia świetlnego, emitowanego przez światło kluczowe był dwa razy silniejszy, niż kluczowego. Takie dobranie wzajemnych proporcji obu strumieni świetlnych powoduje, że otrzymujemy bardzo delikatnie zaznaczone działanie światła kierunkowego. Partie po stronie odświetlonej uzyskały dostateczną ilość energii promienistej i dzięki temu szczegóły w ciemnych partiach włosów uzyskały czytelność.

Przy oświetleniu zdjęcia „b” pozycja i poziom energii błysku światła kluczowego i konturowego prawego pozostał bez zmiany. Natomiast jako światło konturowe lewe została wykorzystana lampa Fomei Digital z odbłyśnikiem 21 cm z plastrem miodu 30° i wrotami, ustawiona w pozycji 150°/50° z poziomem energii błysku dwa razy większym, niż poziom światła kluczowego. Działanie światła konturowego jest teraz bardzo widoczne. Ustawienie kierunkowego światła konturowego po stronie światła kluczowego daje bardzo mocne efekty oświetleniowe. Jasna linijka świetlna na prawym policzku dziewczyny i rozjaśnienie włosów z jej prawej strony są mocnymi akcentami w obrazie. Niekorzystne jest nadmierne rozjaśnienie torsu. Ten efekt oświetleniowy nazywany jest „gorącą plamą”, która powstaje w miejscu przecięcia się osi optycznych kierunkowych źródeł światła na palnie zdjęciowym. W tym miejscu poziom oświetlenia jest kilkukrotnie

wyższy niż średni poziom oświetlenia sceny. W tym przypadku można było efekt ten zniwelować przysłonięciem skrzydełek zwrot na odbłyśnik, lub zwrotem tułowia w przeciwną stronę.

Układ oświetlenia. Oznaczenia świateł: 1.kluczowe, 2. wypełniająca, 4. światło konturowe lewe, 5a. i 5b. światła konturowe prawe. Brak cyfry „3” nie jest przeoczeniem, tym numerem oznaczamy światło górne, które w tym układzie nie występuje.

a013,

b12

Zdjęcie „a” zostało wykonane bez światła wypełniającego, zdjęcie „b” ze światłem wypełniającym, którym była lampa Digitalis 400 z paskową płaszczyzną wypełniającą Stripbox 40x120 cm, ustawionym w pozycji $340^{\circ}/0^{\circ}$ z poziomem oświetlenia dwa razy niższym, niż światło kluczowe. W pierwszym przypadku mamy wyższy kontrast oświetleniowy, niż w drugim, co powoduje, że cienie na zdjęciu „a” są głębsze, niż na zdjęciu „b”.

a16

b17

Rola światła konturowego jest jeszcze bardziej widoczna przy zdjęciach postaci i grup osób. Na zdjęciu „a”, wykonanym tylko przy wykorzystaniu światła kluczowego. Cień, rzutowany na tło, jest charakterystyczny dla odbłyśnika o średnicy wewnętrznej 43 cm Soft, ma miękkie, rozwiane, a w pewnych miejscach nakładające się kontury o różnej głębokości. Zastosowanie światła konturowego, powoduje, że głębokość cienia na tle uległa zmniejszeniu. Pojawił się natomiast drugi, tuż obok stóp. Przy zdjęciach postaci należy jeden z cieni rozjaśnić światłem, najczęściej stosujemy światło tłowe, które rozjaśnia tło i niweluje cień rzutowany od światła kluczowego. Możemy również rozjaśnić cień rzutowany, przez nogi, ale nie zawsze miejscowe zwiększenie jasności tła poziomego daje dobry efekt.

a29

b30

Kierunkowe światło konturowe ustawione zostało po prawej stronie kamery zdjęciowej, niemal dokładnie w opozycji do światła kluczowego. Tak ustawiamy pozycję światła i położenie głowy osoby fotografowanej, aby światło konturowe nie rozjaśniało części policzka (zdjęcie „a”). Rozjaśnienie to powoduje, że przy oglądaniu obrazu oczy widza bardziej kierują się ku jaśniejszym partiom twarzy. Na zdjęciu „b” światło konturowe rozjaśnia tylko włosy i linię ramion, dzięki temu obraz nabiera bardziej jednoznacznego charakteru.

28

Portrety wykonywane na czarnym tle wymagają delikatniejszego światła konturowego. Podobnie jak w poprzednich przykładach zdjęciowych, jako światło kluczowe została wykorzystana lampa Fomei Digital z odbłyśnikiem Soft, a jako światło wypełniające paskowa płaszczyzna rozpraszająca Stripbox 40x120 cm. Światło konturowe – paskowa płaszczyzna rozpraszająca Stripbox 40x120 cm z poziomem oświetlenia nieco niższym niż światło wypełniające. W tym konkretnym przypadku jeszcze lepszy efekt oświetleniowy można uzyskać przez zastosowanie jeszcze jednego słabego światła konturowego, ustawionego po przeciwnej stronie z oświetleniem nieco niż światło konturowe, po przeciwnej stronie. Obraz nabrałby wówczas jeszcze większej delikatności.

Tekst i zdjęcia: Leonard Karpiłowski

Pozowała: Marta

Zdjęcia wykonane w Studiu Praga by Fomei kamerą Mamiya 645 AFDIII z przystawką ZD.

*Autor Leonard Karpiłowski
Opublikowano w portalu SwiatObrazu.pl*